

VEGA

Priročnik: Otroci na letališčih

**OGROŽENI OTROCI NA POTI
SMERNICE ZA MEJNE POLICISTE**

VEGA

Príročník:

Otroci na letališčih

**OGROŽENI OTROCI NA POTI
SMERNICE ZA MEJNE POLICISTE**

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland

Tel. +48 22 205 95 00
Fax +48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

© Frontex, 2015
Varšava, junij 2017

Print:
TT-02-17-558-SL-C
ISBN 978-92-95213-14-2
doi:10.2819/905198

PDF:
TT-02-17-558-SL-N
ISBN 978-92-95213-07-4
doi:10.2819/659775

Kazalo

Kako uporabljati ta priročnik? #5

Uvodna beseda #7

1. Opredelitev pojmov #11

- 1.1 Otrok #13
- 1.2 Ogroženi otroci na poti #13
- 1.3 Otroci s spremstvom #15
- 1.4 Otroci brez spremstva #15
- 1.5 Ločeni otroci #16
- 1.6 Trgovina z otroki #17
- 1.7 Tihotapljenje otrok #18
- 1.8 Otrokove koristi #19
- 1.9 Zaščita in nacionalni mehanizmi za napotitev #21

2. Operativne smernice #23

- 2.1 Uvod #25
- 2.2 Ravnanje z otroki #26
- 2.3 Ravnanje z otrokom v prostorih na meji #28

3. Otroci s spremstvom in ločeni otroci #31

- 3.1 Med približevanjem preverjanju in pri kontroli na prvi stopnji #33
- 3.2 Kontrola na drugi stopnji #37
- 3.3 Transitna območja in preverjanja na vratih za vkrcavanje #42
- 3.4 Končne odločitve in napotitve #43

4. Otroci brez spremstva #45

- 4.1 Med približevanjem preverjanju in pri kontroli na prvi stopnji #47
- 4.2 Kontrola na drugi stopnji #49
- 4.3 Končne odločitve in napotitve #50

5. Dodatne informacije #53

- 5.1 Zbiranje podatkov #55
- 5.2 Varstvo podatkov #55
- 5.3 Konzularni predstavniki tretjih držav #56
- 5.4 Postopki letalskih prevoznikov za ravnanje z otroki brez spremstva #56

6. Zaščita in nacionalni mehanizmi za napotitev #57

7. Kazalo kratic #63

Kako uporabljati ta priročnik?

Priporočila iz tega priročnika so namenjena ozaveščanju pripadnikov mejne policije v zvezi z (mladoletnimi) otroki, ki prehajajo zunanjo zračno mejo Evropske unije v spremstvu ali brez njega. Tako bo mogoče na letališčih lažje prepoznati ogrožene otroke na poti ter hkrati zagotoviti spoštovanje njihovih pravic in izboljšati ukrepe za boj proti kaznivim dejanjem, ki ogrožajo njihovo dobrobit.

Priročnik vsebuje ustrezne operativne ukrepe za vstopno, tranzitno in odhodno kontrolo, pri kateri se navadno ne upošteva mogoča, vendar redka prisotnost uradnikov, specializiranih za otrokove pravice ali zaščito otrok. Smernice skušajo ves čas odražati in zagotavljati pristop, ki temelji na otrokovih pravicah, hkrati pa upoštevati konkretne potrebe in obveznosti, ki jih imajo mejni policisti pri opravljanju svojega dela.

Ta priročnik je namenjen izkušenim mejnim policistom ter temelji na načelih otrokovih koristi in njihove zaščite na meji.

Smernice naj se izvajajo:

- ♦ v skladu z nacionalnimi pravili in pristojnostmi sprejemnih organov mejne policije;
- ♦ ob upoštevanju, da ukrepi, ki jih predlaga Frontex, vključujejo vse dejavnosti nadzora meje do trenutka, ko je v skladu z okoliščinami sum, da je otrok morda v nevarnosti, dovolj utemeljen. Potem se uporabi mehanizem za napotitev in začne preiskava v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti ranljivih

oseb, pri čemer je treba upoštevati predvsem koristi otroka, skupaj z načelom *nevračanja*¹.

Vse zadevne mejne policiste pozivamo, naj na terenu preverijo te smernice, svoja priporočila in pripombe pa pošljejo na e-naslov agencije Frontex:

VEGA.Children@frontex.europa.eu.

Zadeva: „Priročnik VEGA Children, pripombe“.

1 Zavrnitev vstopa in vrnitev pomeni izgon oseb, ki imajo pravico do statusa begunca. Načelo nevračanja je bilo prvič določeno leta 1951 v členu 33(1) Konvencije Združenih narodov o statusu beguncev, ki določa, da „nobena država pogodbenica na nikakršen način begunca ne bo izgnala ali prisilno vrnila (francosko ‚refouler‘) na meje ozemlja, kjer bi bila njegovo življenje ali svoboda ogrožena zaradi njegove rase, vere, državljanstva, pripadnosti neki določeni družbeni skupini ali določenega političnega prepričanja.“

Uvodna beseda

Pri otrocih je zaradi njihove starosti in stopnje zrelosti tveganje zlorabe na splošno večje kot pri odraslih. Mednarodne kriminalne mreže, povezane z nedovoljenimi migracijami, so postale v zadnjih 20 letih še bolj prefinjene. Točne podatke o naravi tihotapljenja otrok in trgovanju z njimi je težko dobiti, vendar se večina analitikov strinja, da se je čezmejni kriminal v teh kategorijah povečal (iz svetovnega poročila Urada ZN za droge in kriminal (UNODC) za leto 2012 je razvidno, da je bilo v obdobju 2007–2010 med odkritimi žrtvami trgovine z ljudmi približno 27 % otrok, v obdobju 2003–2006 pa jih je bilo 20 %). Zadnji statistični podatki Eurostata, objavljeni oktobra 2014, kažejo, da je v Evropski uniji 17 % vseh žrtev trgovine z ljudmi, evidentiranih po starosti, starih od 12 do 17 let.

Poleg tega ima vsaka država svojo razlago in razvrstitev pojava otrok, ki so žrtve čezmejnega kriminala.

Pri tem je glavna naloga mejnih policistov prepoznati otroke v posebni nevarnosti. Ključna naloga mejnih policistov je tudi, da zagotovijo napotitev teh otrok ne glede na njihovo starost k ustreznim organom in službam, odgovornim za njihovo nadaljnjo zaščito in dobrobit, hkrati pa odkrivajo in preprečujejo dejavnosti posrednikov, tihotapcev in/ali trgovcev z ljudmi. Obveščevalni podatki, zbrani med tem postopkom, so pogosto ključni pri prizadevanju policije za razbitje mednarodnih kriminalnih mrež.

Storilec kaznivih dejanj in njegovemu načinu delovanja, ki se nenehno spreminja, ni lahko slediti. Za prepoznanje otroka, ki je v posebni nevarnosti, so potrebna posebna znanja in spretnosti, ki jih je na številnih točkah vstopa v EU pogosto premalo. Poleg tega je ravnanje z ranljivimi otroki, vključno z načinom komu-

nikacije ter pristopom in njihovim obravnavanjem brez kršenja njihove integritete, pravic ali koristi, v večini držav na svetu težavna naloga, ki za vsako službo za varovanje meja pomeni dodatne izzive.

Namen tega priročnika agencije Frontex je odpraviti te pomanjkljivosti ter podpreti ključne postopke za prepoznavanje ogroženih otrok na poti in aktiviranje napotitev k zadevnim organom. V zvezi z dobrobitjo, zaščito in napotitvijo otrok, za katere je bilo ugotovljeno, da so ogroženi, je bilo opravljenih veliko študij, vendar nobena ni zagotovila specifičnih praktičnih navodil glede kazenskega pregona. Nobena tudi ni mejnim policistom, ki imajo pogosto ključno vlogo pri sprožitvi teh postopkov in razbijanju povezanih kriminalnih organizacij, ponudila vpogleda na dejavnosti na meji.

Osrednji cilj tega priročnika je povečati učinkovitost „zaščite otrok na poti“ na celovit in operativen način.

Temelji na znanju vodilnih evropskih strokovnjakov ter pridobljenih izkušnjah na desetine mejnih policistov in zajema vse vidike vstopne, tranzitne in odhodne kontrole v primerih nedovoljenih migracij in čezmejnega kriminala, v katere so vključeni otroci na letališčih.

Vsebina je posebej zasnovana tako, da jo bodo mejni policisti zlahka uporabljali, in močno usmerjena v kazenski pregon, hkrati pa zajema pomembne vidike integritete otrok in njihovih potreb po zaščiti.

Čeprav je priročnik namenjen predvsem službam za varovanje meje, je lahko zanimiv tudi za druge, med drugim za letališko osebje in osebje letalskih prevoznikov, odgovorno za otroke brez spremstva med leti, osebje v sprejemnih centrih ter druge državne in zasebne službe in agencije, ki bodo morda našle nekaj

nasvetov glede obravnavanja tega zahtevnega vprašanja, povezanega z ogroženimi otroki.

1. Opredelitev pojmov

V tem priročniku se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov.

1.1 Otrok

V skladu z ustreznimi mednarodnimi in evropskimi pravnimi standardi in zakonodajo je otrok vsaka oseba, mlajša od 18 let, razen če se v skladu z zakonodajo, ki se uporablja za otroke, polnoletnost doseže prej.

Običajno se za opis osebe, mlajše od 18 let, lahko uporabita tudi izraza „pod mejo polnoletnosti“ ali „mladoletnik“. Večina letalskih prevoznikov razvršča otroka, mlajšega od 3 let, kot „majhnega otroka“. Dejansko pa je pomembno razumeti, kdo je oseba, na katero se to delo nanaša, ne pa kako naj se imenuje.

Če starosti osebe ni mogoče zagotovo določiti in obstajajo razlogi za domnevo, da bi bila lahko otrok, se mora z njo tako ravnati in po potrebi zagotoviti takojšnjo pomoč, podporo in zaščito, dokler ni mogoče opraviti ustrezne ocene starosti (tj. predpostavka o nižji starosti). V primeru dvoma je zato treba vedno uporabiti predpostavko o otroštvu in tako zagotoviti otroku prijazno ravnanje.

1.2 Ogroženi otroci na poti

Otroci so po svoji naravi ranljivejši kot odrasli. Pri izpolnjevanju osnovnih potreb so glede na svojo starost in zrelost v različni meri odvisni od odraslih. Nekateri otroci, ki potujejo preko zunanje meje Evropske unije, so ranljivejši od drugih. Če nimajo ustreznega varstva in zaščite ali če so njihove pravice, ki jih imajo kot otroci, ogrožene, so opredeljeni kot „ogroženi“ otroci. Ti otroci postanejo prednostna naloga mejnih policistov, čeprav ta presoja tudi za najizkušenejše na tem področju ni nikoli preprosta.

Medagencijska delovna skupina za otroke na poti² je določila, kdaj je treba otroke obravnavati, kot da so „na poti“. Skupina je določila širok pojem, ki zajema otroke iz različnih okolij in z različnimi izkušnjami. Opredelitev se glasi: „*otroci, ki potujejo iz različnih razlogov, prostovoljno ali neprostovoljno, znotraj držav ali med državami, s starši ali drugimi primarnimi skrbniki ali brez njih, in ki jim potovanje morda odpira možnosti, a jih lahko tudi izpostavlja nevarnosti (ali povečani nevarnosti) gospodarskega ali spolnega izkoriščanja, zlorabe, zanemarjanja in nasilja. Otroci so zaradi migracij še zlasti izpostavljeni nevarnostim*“.

Ogroženi otroci so na splošno opredeljeni kot otroci brez zaščite in varstva, ki nimajo zadovoljenih osnovnih potreb za dobro počutje (hrana, voda, oblačila, zatočišče, zdravila itd.), zato morda nikoli ne uresničijo svojega polnega potenciala – fizično, družbeno, čustveno ali umsko. V navedenih okoliščinah so zlasti ranljivi in izpostavljeni nevarnosti, da jih bodo izkoristile kriminalne mreže tihotapcev ali trgovcev z ljudmi ali lastni starši ali družine.

Med ogroženimi otroci so otroci, ki živijo v revščini, sirote, otroci, ki živijo na ulici, otroci delavcev, otroci, prizadeti zaradi oboroženih konfliktov, otroci vojaki, otroci, ki jih je prizadel virus HIV/aids, spolno izkoriščani ali drugače zlorabljeni ter invalidni otroci. Otrok je lahko marginaliziran, stigmatiziran ali diskriminiran na neskončno veliko načinov, ki pa se lahko v različnih družbah razlikujejo.

² Leta 2011 je bila ustanovljena medagencijska delovna skupina za otroke na poti, ki jo sestavljajo naslednje organizacije: Mednarodna organizacija dela (MOD), Mednarodna organizacija za migracije (IOM), Plan International, Save the Children, mednarodna zveza Terre des Hommes, mreža African Movement of Working Children and Youths (AMWCY/MAEJT), Environmental Development Action in the Third World (ENDA), Urad Visokega komisarja ZN za begunce (UNHCR), sklad Združenih narodov za otroke (UNICEF) in humanitarna organizacija World Vision International.

Nevarnosti, ki so jim izpostavljeni otroci, so zelo raznovrstne (tihotapljenje, trgovina z otroki za namene prisilnega dela, prisilnega prosjačenja ali drugih prisilnih kriminalnih dejavnosti itd.) in jih je težko kategorizirati.

Številni otroci se znajdejo v več ranljivih položajih ali nevarnostih, zaradi česar so še bolj ranljivi in zaradi česar je še težje opredeliti stopnjo nevarnosti (kot funkcijo ranljivosti in ogroženosti). Na primer, otroci brez spremstva in ločeni otroci (glej oddelka 1.4 in 1.5) spadajo med otroke, za katere se šteje, da je nevarnost, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi ali da so zlorabljeni ali izpostavljeni nasilju in/ali izkoriščanju, še zlasti velika.

Otroci se navadno ne znajo jasno izraziti ali pojasniti svojega položaja (kot poudarja urad UNHCR).

1.3 Otroci s spremstvom

To so osebe, mlajše od 18 let, ki jih spremlja vsaj eden od staršev ali njihov zakoniti/običajni primarni skrbnik.

1.4 Otroci brez spremstva

Otroci brez spremstva, znani tudi kot mladoletniki brez spremstva, so otroci, ločeni od obeh staršev in drugih sorodnikov ali odgovornih odraslih oseb, ter za katere po zakonu ali običajih ne skrbi odrasla oseba.

Kot otroci brez spremstva so opredeljeni tudi otroci, ki po vstopu na ozemlje države ostanejo sami, kar se na primer lahko zgodi v kratkem času med pristankom letala in njihovim prihodom do okenca za kontrolo potnih listov.

Te otroke je treba popolnoma zaščititi, dokler zanje po zakonu ali običajih ne prevzame skrbi odrasla oseba.

1.5 Ločeni otroci

Ločeni otroci so otroci, ločeni od enega ali obeh staršev ali svojih prvotnih zakonitih ali običajnih primarnih skrbnikov, ne pa nujno tudi od drugih sorodnikov. Sem zato lahko spadajo otroci, ki jih spremljajo drugi odrasli družinski člani (npr. stric ali stari starš).

Vsi otroci, zlasti pa najranljivejši, kot so otroci brez spremstva in ločeni otroci, imajo pravico do zagotovljene zaščite. Odzivni ukrepi vključujejo: ustrezno prepoznavanje ob prihodu na vhodno letališče ali takoj, ko so o njihovi prisotnosti v državi obveščeni organi; takojšnjo registracijo in določitev morebitnega obstoja mednarodne zaščite (vključno z *nevračanjem*) in po potrebi iskanje članov družine, če je mogoče, ali imenovanje skrbnika ali pravnega zastopnika; oskrbo in nastanitev; poln dostop do izobraževanja, zdravstvenih storitev in ustreznega življenjskega standarda; olajšanje dostopa do azilnih postopkov, če je treba, in zagotovitev dostopa do dopolnilnih oblik zaščite³.

Pri vsaki odločitvi v zvezi s temi ranljivimi otroki se upošteva njihov poseben položaj ter nacionalni in regionalni pravni okvir, begunsko pravo ter mednarodno humanitarno pravo in pravo o človekovih pravicah. Uradniki za priseljevanje, policija in drugi ustrezni strokovnjaki naj pri ravnanju s temi otroki upoštevajo zlasti načela otrokove zaščite in dobrobiti.

3 Odbor Združenih narodov za otrokove pravice, splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihove države izvora.

Vsi otroci imajo ne glede na naslednje kategorizacije pravico, da zaprosijo za azil ter da se določi, oceni in zagotovi, kar je zanje najboljše. Če obstaja dvom glede dejanske starosti zadevnega otroka, **je treba uporabiti postopek akreditiranega mehanizma za oceno starosti.**

Zaščitni ukrepi, vključno z dovoljenjem za vstop ali nadaljnje bivanje v državi članici Evropske unije, se v skladu s pravom Evropske unije ne smejo zavriniti na podlagi pomislekov v zvezi z migracijami in priseljenskega statusa.

1.6 Trgovina z otroki

V direktivi o trgovini z ljudmi je trgovina z ljudmi opredeljena kot novačenje, prevoz, premestitev, dajanje zatočišča ali sprejemanje oseb, v tem primeru otrok, vključno z izmenjavo ali prenosom nadzora nad temi otroki, zaradi izkoriščanja⁴.

To se lahko zgodi z uporabo grožnje, sile ali drugih oblik prisile, ugrabitvijo, goljufijo, prevaro, zlorabo pooblastil ali ranljivosti ali dajanjem ali prejemanjem plačil ali koristi, da se pridobi soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo.

Člen 2(5) direktive o trgovini z ljudmi je vsekakor zelo jasen: če je glavni namen izkoriščanje otroka, je trgovina z ljudmi kaznivo dejanje, tudi če ni bil uporabljen noben od navedenih načinov.

⁴ Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ (člen 2(1)). V členu 2(3) so opredeljeni nameni izkoriščanja, ki vključujejo „najmanj izkoriščanje prostitucije ali drugih oblik spolne zlorabe oseb, prisilno delo ali storitve, vključno s prosjačenjem, suženjstvom ali podobnimi praksami, služabništvom, izkoriščanje kriminalnih dejavnosti ali odstranitve organov“.

Trgovina z otroki ni samo čezmejna kriminaliteta: ker je namen te kriminalne dejavnosti izkoriščanje otrok, je mogoče z njimi trgovati znotraj državnih meja.

Nekateri otroci žrtve morda poleg tega, da so žrtve trgovine z otroki, potrebujejo tudi druge vrste mednarodne zaščite, kot je azil. Otroci imajo enako pravico do *nevračanja* kot odrasli. Te pravice so jasno določene v pravnem redu⁵ Evropske unije s področja azila.

1.7 Tihotapljenje otrok

Tihotapljenje otrok je posredovanje pri nezakonitem vstopu v državo pogodbenico otroka, ki ni njen državljan ali stalni rezident, zaradi pridobitev neposredne ali posredne finančne ali druge koristi⁶.

Čeprav je ta vrsta kriminala podobna trgovini z otroki, se ju ne sme zamenjevati.

- ♦ Namen trgovine z ljudmi je izkoriščanje človeka in se šteje za kaznivo dejanje zoper osebo. Namen tihotapljenja je nezakonita premestitev osebe prek meje in se šteje za kaznivo dejanje zoper suverenost države.
- ♦ Namen trgovine z ljudmi je izkoriščati ljudi po njihovem prihodu v državo, vloga tihotapca pa se po navadi konča, ko varovanec prispe v ciljno državo.

⁵ Direktiva 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (prenovitev).

⁶ Na podlagi Protokola proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (Palermski protokoli 2000).

- ♦ Trgovina z ljudmi lahko poteka znotraj državnih meja in prek njih, medtem ko se za tihotapljenje zahteva prehod prek državne meje.
- ♦ Pri trgovini z ljudmi je lahko vstop otroka v državo zakonit ali nezakonit, medtem ko je za tihotapljenje na splošno značilen nezakonit vstop.
- ♦ Trgovina z odraslimi osebami se po navadi izvaja s prisilo in/ali prevaro. Pri tihotapljenju je obratno: osebe se pretihotapijo skoraj vedno v dogovoru s tihotapci. Pri otrocih je položaj bolj zapleten. Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (UNCRC) priznava določeno stopnjo sodelovanja otroka, vendar tudi pojasnjuje, da je ta odvisna od starosti in zrelosti otroka. S pravnega vidika se za dejanja v zvezi z otroki zahteva tudi soglasje staršev. V primerih, v katerih so udeleženi otroci, je treba različnim vprašanjem, kot sta med drugim otrokova zrelost in posledično razumevanje položaja z njegovega vidika, nameniti dodatno pozornost. Kot je ugotovil Interpol, so si načini delovanja trgovcev z ljudmi in tihotapcev podobni v številnih pogledih, zato uradniki kazenskega pregona zelo težko razlikujejo med tema dvema vrstama kaznivih dejanj. V številnih primerih morda ni mogoče razlikovati med trgovino z ljudmi in tihotapljenjem, dokler se ne konča faza prevoza in začne faza izkoriščanja⁷.

Pravica do azila in načelo *nevrčanja* se uporabljata tudi za pretihotapljene otroke, ki morda potrebujejo mednarodno zaščito.

1.8 Otrokove koristi

Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah določa: „pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na otroke in jih izvajajo javni ali zasebni

⁷ Poročilo o dejavnostih na področju trgovine z ljudmi in tihotapljenja ljudi za obdobje 2010–2011, objavljeno maja 2012.

socialnovarstveni zavodi, sodišča, upravni ali zakonodajni organi, se upoštevajo predvsem koristi otroka". Delovanje v otrokovo korist mora biti vodilno načelo vsakega mejnega policista. Tudi člen 24 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah določa, da je treba pri vseh vprašanjih, ki se nanašajo na otroke, upoštevati predvsem otrokovo korist.

Odbor ZN za otrokove pravice⁸ je pred kratkim izjavil, da *„je pojem otrokovih koristi zapleten, zato je treba njegovo vsebino določiti za vsak primer posebej“*. Otrokove koristi določijo organi, pristojni za zaščito otrok v državi, zato se vzpostavijo potrebni postopki za hitro reševanje praktičnih primerov. Ključno vlogo imajo mejni policisti, ki bi morali posredovati naprej vse primere, v katerih je mogoče sklepati, da je otrok izpostavljen nevarnostim, opisanim v tem priročniku.

Za to so potrebne zmogljivosti, ki jih mejni policisti ponavadi nimajo, zlasti da bi lahko v nekaj sekundah prepoznali ogroženega otroka na zunanjih mejah EU; to njihovo nalogo še bolj otežuje.

Bistveno je, da mejni policisti pri obravnavanju primerov, v katerih so udeleženi otroci, zavzamejo posebno prilagodljiv pristop. Koristi otroka v posebnem položaju ranljivosti se ne zagotovijo najbolje vedno enako kot koristi drugega otroka v podobnem položaju. Izkušeni mejni policist ve, da dva primera nikoli nista enaka, zato z otroki ravna posebno skrbno in pozorno. Pred sprejetjem odločitve je treba zbrati čim več informacij o položaju posameznega otroka.

⁸ Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 14 (2013).

1.9 Zaščita in nacionalni mehanizmi za napotitev

Nacionalni mehanizem za napotitev je sistem in mehanizem, ki državi omogoča izpolnitev obveznosti, da prek usklajenega odziva zaščiti in spodbuja človekove pravice žrtev trgovine z ljudmi in drugih ranljivih oseb, pogosto s specializirano pomočjo institucij civilne družbe, mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij. Postopki, ki jih izvajajo države članice Evropske unije v okviru svojih nacionalnih mehanizmov za napotitev, se med seboj razlikujejo, vsi pa imajo skupni cilj: ranljive osebe učinkovito napotiti k najboljši in najustreznejši službi za pomoč, ki je na voljo. V poglavju 6 so podrobneje obravnavani nacionalni mehanizmi za napotitev, ki so pomembni za vse ogrožene otroke, ne samo otroke, ki so v nevarnosti, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi.

2. Operativne smernice

2.1 Uvod

Za mejne policiste je mejna kontrola odločilnega pomena pri preprečevanju čezmejnih kaznivih dejanj: ko žrtve zapustijo letališča, se možnosti za prestrezanje storilcev kaznivih dejanj in preprečevanje njihovega delovanja zelo zmanjšajo, kakor se zmanjša tudi možnost za prepoznavanje žrtev in aktiviranje ukrepov za zaščito otrok. Koliko otrok bo še trpelo, če te kriminalne mreže ne bodo razbite?

Po podatkih Europolu so letališča daleč najverjetnejši kraj, kjer je mogoče najti otroke, ki so žrtve trgovine z ljudmi ali ki se jih skuša pretihotapiti v Evropsko unijo. Tihotapci in trgovci z otroki dajejo prednost letališčem, njihov najpogostejši način delovanja pa je uporaba ponarejenih, prenarejenih ali goljuŕivo pridobljenih dokumentov, s katerimi se izmuznejo skozi vzpostavljene sisteme kontrole.

Splošno priznано je, da je čezmejna kazniva dejanja, v katera so vključeni otroci, težko odkriti. Na primer, otroci, ki so žrtve trgovine z ljudmi, pogosto potujejo s praviimi potnimi listi odraslih, ki niso njihovi sorodniki. Tudi če je v potnem listu fotografija otroka, je lahko identifikacija otežena, saj so si nerazviti obrazi po navadi podobni. Otroški obrazi, lasje in celo barva oči se z odraščanjem pogosto izjemno spremenijo. Mejni policist zato morda ne opazi, da otrok in odrasli imetnik potnega lista v resnici nista v sorodu.

Tihotapci in trgovci z otroki po navadi pridejo ob konicah, ko je pritisk na kontrolo potnih listov največji: mejni policisti bi morali poznati ta način delovanja, da bi otroke bolje zaščitili.

Večletne izkušnje agencije Frontex kažejo, da nedovoljen prehod meje morda pomeni tihotapljenje ljudi ali celo trgovino z ljudmi. To pomeni, da je vsak odkrit primer tihotapljenja na zu-

nanji meji rezultat stopnjevanja preverjanj, kar velja tudi v primerih, v katerih so udeleženi otroci.

Za ozaveščanje o ogroženih otrocih na poti je ključno, da se vzpostavi in ohranja dobro sodelovanje z uradniki drugih organov kazenskega pregona na letališču in uradniki drugih organov, ki niso organi kazenskega pregona, kot so osebje letalskih prevoznikov, delavci služb za zaščito otrok in vsi, ki delajo z drugimi ranljivimi skupinami,⁹ ter z drugimi organi. To je mogoče doseči z rednimi usklajevalnimi sestanki, skupnimi tečaji usposabljanja, skupnimi specializiranimi skupinami itd.

2.2 Ravnanje z otroki

Zelo pomembno je zavedanje, da se otroci psihološko razlikujejo od odraslih, zato je pri njihovem obravnavanju treba uporabiti pristop, prilagojen otrokom. Prav tako se otrok morda noče zaupati tujcu, zato mora mejni policist (ki naj bo po možnosti v civilni obleki) pri ravnanju z otrokom storiti vse za pridobitev njegovega zaupanja.

Dobre prakse, ki jih je treba upoštevati pri ravnanju z otroki:

- ♦ ustvarite prijazno okolje (to je lahko ustrezna otroku prijazna soba¹⁰, če je na voljo), zmanjšajte razliko v moči (izogibajte se formalnostim, bodite pozorni na telesno govorico, ton glasu, izraze, ki jih uporabite itd.) ter omogočite otroku, da se prilagodi okolju;
- ♦ pojasnite vloge in naloge odraslih, ki so vključeni v ravnanje z otrokom/ki ravnajo z otrokom;

⁹ Vključevanje akreditiranih mednarodnih organizacij in nevladnih organizacij.

¹⁰ Upoštevajte, da ustrezen prostor morda zagotavlja zasebnost, slaba stran pa je, da lahko vstop v tak prostor pri otroku vzbudi strah. Ustrezen prostor je zato samo prostor, pripravljen za take priložnosti.

- ♦ vedno govorite resnico;
- ♦ prisluhnite otroku;
- ♦ uporabljajte preprost jezik in se izogibajte strokovnim izrazom (upoštevajte jezikovne ovire);
- ♦ z otrokom se pogovarjajte in ravnajte z njim ob upoštevanju njegove starosti in zrelosti;
- ♦ skušajte zagotoviti, da se bo otrok počutil prijetno;
- ♦ prilagodite svoje vedenje (npr. ohranjajte očesni stik, bodite na isti ravni).

Osnovne informacije o ravnanju z otroki so na voljo v Praktičnem priročniku za mejne policiste¹¹ in se nanašajo na naslednje:

„Mejni policisti morajo biti posebej pozorni na mladoletnike, ne glede na to, ali potujejo s spremstvom ali brez njega.

Pri mladoletnikih s spremstvom mora mejni policist preveriti, ali imajo spremljajoče osebe nad mladoletnikom roditeljsko pravico, zlasti kadar mladoletnika spremlja samo ena odrasla oseba in obstaja utemeljen sum, da je bil nezakonito odveden iz skrbništva oseb, ki imajo nad njim zakonito roditeljsko pravico. V navedenem primeru mora mejni policist opraviti vse potrebne preiskave, da se prepreči ugrabitev ali nezakonita odvedba mladoletnika.

Pri mladoletnikih brez spremstva je treba na podlagi temeljitega preverjanja potnih listin in dokazil zagotoviti, da mladoletniki ozemlja ne zapuščajo proti volji oseb, ki imajo nad njimi roditeljsko pravico.“

Mejni policisti morajo ob dvomu glede katere koli navedene okoliščine iz Praktičnega priročnika za mejne policiste upo-

¹¹ Priporočilo Komisije o uvedbi skupnega „Praktičnega priročnika za mejne policiste (Schengenski priročnik), ki naj ga uporabljajo pristojni organi držav članic pri izvajanju mejne kontrole oseb, C(2006) 5186 final, Bruselj, 6.11.2006.

rabiti seznam nacionalnih kontaktnih točk za posvetovanje o mladoletnikih.

Čeprav je v Praktičnem priročniku za mejne policiste jasno poudarjeno, da je merilo za razlikovanje med otroki s spremstvom in otroki brez spremstva roditeljska pravica, naj bodo mejni policisti posebej pozorni na vse potujoče otroke, ne glede na to, ali so s spremstvom, brez njega ali ločeni.

Poleg informacij iz Praktičnega priročnika za mejne policiste in Zakonika o schengenskih mejah naj mejni policisti pri ravnanju z otroki ter za prepoznavanje žrtev tihotapljenja otrok in trgovine z njimi upoštevajo tudi podrobne in posebne postopke, opisane v naslednjih poglavjih tega priročnika.

Priporočila se lahko razlikujejo glede na zadevno nacionalno zakonodajo, vendar je treba vsakega otroka obravnavati posebej, pri čemer morajo mejni policisti poznati naslednje pokazatelje ogroženih otrok.

Vendar ta priporočila niso izčrpna: mejni policisti bi morali poznati tudi različne načine delovanja in se zavedati dejstva, da se načini delovanja prilagajajo v skladu z odzivom organov kazenskega pregona ter predvsem, da je otrok lahko brezhibno urejen, vendar je njegova telesna govorica pod stresom redko popolnoma prikrita.

2.3 Ravnanje z otrokom v prostorih na meji

Mejni policisti so odgovorni za vsakega otroka med njegovim zadržanjem v prostorih na meji. Pri tem je treba zlasti upoštevati, da morajo mejni policisti prevzeti skrb za ogroženega otroka do prihoda usposobljene osebe, osebe iz služb za zaščito otrok ali katerega koli drugega organa, odgovornega za zaščito otrok, ki prevzame skrb zanj.

Splošna priporočila (ki jih je treba prilagoditi otrokovi starosti in zrelosti) ustrezajo preverjanjem na prvi in/ali drugi stopnji.

- ♦ Prilagodite se okoliščinam in otroku – uporabite papir in barvice za risanje, sedita skupaj na tleh, da se ustvari neformalno ozračje.
- ♦ Skušajte uporabljati odprta vprašanja (otrok naj ima možnost odgovoriti, kot on želi, vprašanjem „da/ne“ se je treba izogibati), čim bolj se izogibajte predlaganju odgovorov, otrok naj prosto govori in zanj si vzemite čas. Vprašajte otroka, ali se počuti prijetno, ali je žejen, lačen, ali ga zebe, ali mu je toplo, ali mora na stranišče, ali želi ali potrebuje kaj drugega, kar mu lahko zagotovite. Morda bo želel mamo ali očeta, zato mu ne obljubite, česar ne morete izpolniti, sicer lahko izgubite njegovo zaupanje.
- ♦ Vprašajte otroka, ali potrebuje zdravniško pomoč ali drugo posebno obravnavo (odvisno od njegove starosti ga lahko preprosto vprašate, ali ga kaj boli). Ali otrok potrebuje zdravniško pomoč ali drugo posebno obravnavo, lahko vprašate tudi osebo, ki ga spremlja. Upoštevajte, da lahko oseba, ki spremlja otroka, to vprašanje izkoristi v svojo korist.
- ♦ Preverite, ali obstajajo znaki poškodb ali opazne bolezni, pri čemer bodite posebej pozorni na pokazatelje morebitne zlorabe (kot so prisotnost več poškodb, ki so v različnih fazah celjenja, obrazne poškodbe pri zelo majhnih otrocih, neporaščeni deli na otrokovi glavi itd.).
- ♦ Obvestite otroka (med preverjanji na drugi stopnji) o predvidenih postopkih na način, ki ga lahko razume.

3. Otroci s spremstvom in ločeni otroci

3.1 Med približevanjem preverjanju in pri kontroli na prvi stopnji

3.1.1 Prizor pred kontrolami: ali je kaj neobičajnega?

Otroka lahko spremlja starš, zakoniti skrbnik (otrok s spremstvom) ali tretja oseba, ki je lahko odrasla oseba ali družinski član, na primer stric ali stari starš (ločeni otrok). Ljudje se vedejo bolj običajno, če mislijo, da jih nihče ne opazuje, zato je lahko zelo uporabno opazovanje vedenja otrok in oseb, ki jih spremljajo, na poti proti kontroli potnih listov ali v vrsti pred njo. Na večjih letališčih je vedno koristno razmisliti o razporeditvi mejnih policistov v civilu.

Mejni policisti naj bodo pri opazovanju ljudi pozorni, da ne sklepejo vnaprej in niso obremenjeni s predsodki. Pomembno je, da opazovani otroci in osebe, ki jih spremljajo, niso diskriminirani na podlagi zaznane kulturne, verske, nacionalne ali etnične pripadnosti, spola ali drugih dejavnikov. Vendar pa naj bodo posebej pozorni na otroke, ki prihajajo iz „držav/regij, iz katerih prihajajo prosilci za azil“.

Pomemben del vsake ocene temelji na prvem vtisu, ki je za izkušenega mejnega policista intuitiven. Mejni policisti naj bodo pozorni na vsako neobičajno okoliščino, ki naj ji sledijo druge dejavnosti na drugi stopnji (tj. preveritev odnosa med otrokom in odraslo osebo, podroben pregled dokazil itd.).

Izkušeni mejni policisti, ki so vajeni opazovati otroke na meji, lahko uporabijo svoje znanje ob upoštevanju naslednjih vprašanj v zvezi z ocenjeno starostjo in zrelostjo otroka.

Videz otroka

- ♦ Plašen, poseben, zaprt vase ali prestrašen.
- ♦ Govorica zaprtega telesa, skuša biti čim manjši.

- ♦ Ne gleda v oči, gleda v tla.
- ♦ Videti je, kot da je ločen od drugih članov skupine.
- ♦ Oblečila: ali so povsem nova? Ali se prilagajo otroku ali se zdijo sposojena? Ali so taka, kot bi jih pričakovali? Ali ustrezajo okoliščinam?
- ♦ Ali skuša vzpostaviti očesni stik z osebo, ki se ne zmeni zanj?
- ♦ Ali ima podobne poteze kot odrasla oseba (če je ta odrasla oseba starš), ob ustreznem upoštevanju načela nediskriminacije in njegove nepristranske uporabe pri profiliranju?
- ♦ Pozorno spremljanje komunikacije med otrokom in starši/odraslimi osebami, ki ga spremljajo.
- ♦ Ali je otrok sproščen/ali mu je prijetno z odraslimi osebami?
- ♦ Ali lahko otrok prosto govori?
- ♦ Ali otrok kaže znake strahu pred odraslimi osebami?

Še zlasti je treba biti pozoren, če otroka spremlja samo ena odrasla oseba ali če otrok prihaja iz države, iz katere prihajajo begunci, države, ki je prizorišče konflikta ali za katero je znano, da se v njej pojavljajo hude kršitve človekovih pravic.

Obstaja tudi možnost, sicer redko, da so speči dojenčki prejeli pomirjevalo za prehod mimo kontrole. Sumljivo je zlasti, če otrok čez nekaj časa (morda pri preverjanju na drugi stopnji) še vedno trdno spi, zlasti če odrasla oseba, ki ga spremlja, kaže znake živčnosti.

Enaka metoda se lahko uporabi tudi pri zelo majhnih otrocih, ki znajo govoriti in pomenijo tveganje za osebo, ki jih spremlja. Morda so premajhni, da bi jih bilo mogoče ustrezno poučiti, kaj lahko rečejo in kaj ne.

3.1.2 Pri kontroli na prvi stopnji

Mejni policisti ob kabinah naj bodo pozorni na nekatere od naslednjih dodatnih pokazateljev videza:

Predšolski otroci (običajno mlajši od šest let)

- ♦ Ali ste opazili kaj nenavadnega?
- ♦ Ali je otrokovo vedenje v skladu z dolžino potovanja?
- ♦ Ali je otrok miren, zamišljen, zmeden, prestrašen ali vznemirjen?
- ♦ Ali se otrok ob prisotnosti osebe, ki ga spremlja, počuti prijetno? Če se boji formalnosti pri kontroli potnih listov, ali stoji blizu osebe, ki ga spremlja?
- ♦ Ali otrok gleda drugega potnika, ki se ne zmeni zanj? (V tem primeru je treba drugega potnika temeljiteje preveriti, ker bi bil lahko „spremljevalec“.)

Otroci v šolskem obdobju (običajno starejši od šest let)

- ♦ Ali ste opazili kaj nenavadnega?
- ♦ Ali je otrok prestrašen ali zaskrbljen?
- ♦ Ali je otrok zamišljen/odsoten/momlja ali nerazločno govori?
- ♦ Ali je otrok preveč ubogljiv?
- ♦ Ali otrok gleda drugega potnika, ki se ne zmeni zanj? (V tem primeru je treba drugega potnika temeljiteje preveriti, ker bi bil lahko „spremljevalec“.)
- ♦ Ali je otrok videti, kot da bi prejel pomirjevalo?

Odrasli, ki spremljajo otroka

- ♦ Če je to starš, koliko mu je otrok podoben? Ali je njegova postava v skladu z otrokovo? Ali obstajajo podobnosti v vedenju ali drži starša ali otroka ali drugi vedenjski tiki?
- ♦ Ali je odrasla oseba videti zaskrbljena ali živčna?
- ♦ Ali je dinamika med otrokom in osebo, ki ga spremlja, v skladu z njunim kulturnim ozadjem?

Mejni policisti lahko neformalno otroku zastavijo tudi nekaj preprostih vprašanj, npr. kako mu je ime, koliko je star ali v zvezi z drugimi osebnimi podrobnostmi. Taka vprašanja morajo biti seveda diskretna ter prilagojena otrokovi starosti in zrelosti, odgovore pa je mogoče primerjati z osebnimi podatki iz potnih listin.

Vprašanja, ki jih je mogoče zastaviti odrasli osebi in na podlagi katerih je mogoče sklepati o trgovini z otroki:

- ♦ Ali ste starši/skrbnik/zakoniti zastopnik otroka?
- ♦ Če niso, kje so te osebe in kdo ste vi?
- ♦ Kdaj je otrok zadnjič videl svoje starše?
- ♦ Ali ima otrok pri sebi dokumente, npr. osebne dokumente ali potni list?
- ♦ Kateri je otrokov namembni kraj in namen potovanja?
- ♦ Kdo ga je organiziral?
- ♦ Kdo je plačal potovanje?
- ♦ Ali imate pri sebi fotografije svojega otroka? (Navadno imajo starši fotografije svojih otrok shranjene v mobilnih telefonih ali denarnicah.)

3.1.3 Preverjanje dokumentov

Mejni policist naj preveri odnos med otrokom in odraslo osebo. Pomembno je, da se med preverjanjem dokumentov nenehno pogovarja s potniki ter hkrati tudi opazuje njihovo vedenje (nekaj predlogov je navedenih zgoraj), zlasti pa odziv otroka (delovna postaja na kontroli potnih listov naj bo oblikovana tako, da so vsi prisotni otroci jasno vidni, preprosto ogledalo na primer omogoča preveritev, ali je ob nasprotnem spodnjem delu kabine otrok).

Treba se je osredotočiti na običajne preglede in na naslednje.

- ♦ Število otrok in število dokumentov (potnih listov, vizumov itd.). Povsem nove potne listine je treba temeljiteje preveriti, zlasti če so iz držav, v katerih bi bile lahko izdane na podlagi prevare ali korupcije (v skladu z razpoložljivo analizo tveganja).
- ♦ Dokazila in letalske vozovnice (pot), s kratkimi vprašanji o razlogu za potovanje (preveritev, ali se prve izjave ujemajo s predloženimi dokazili). Pri potovanju z otroki dobronamerni

odrasli, ki jih spremljajo, po navadi izberejo najbolj neposredno pot, ki je na voljo.

- ♦ Preveritev pravnega razmerja med otrokom in osebo, ki potuje z njim.
- ♦ Skupine družin z več otroki: preverijo naj se datumi rojstva in starost odraslih zaradi morebitnih neskladnosti.
- ♦ Narodnost otrok: na primer, če ima otrok potni list Evropske unije, verjetno govori ali vsaj razume enega ali več evropskih jezikov.
- ♦ Sistematično preverjanje v nacionalnem schengenskem informacijskem sistemu in policijskih zbirkah podatkov, kadar otroci z narodnostjo Evropske unije ne potujejo z obema staršema (za državljane tretjih držav se to zahteva že v skladu z Zakonikom o schengenskih mejah).

Če obstajajo znaki, da bi bil otrok lahko v nevarnosti, naj mejni policisti nadaljujejo kontrolo na drugi stopnji.

3.2 Kontrola na drugi stopnji

Kontrolo na drugi stopnji naj opravi drug mejni policist (če je na voljo), ki pozna načine delovanja tihotapcev in trgovcev z ljudmi ter je seznanjen z zadnjimi opozorili.

Pregledajo naj se vse predhodne dejavnosti in preverjanja po potrebi ponovijo. V nadaljevanju so opisana nekatera dodatna preverjanja.

V skladu z Zakonikom o schengenskih mejah prejmeta otrok in oseba, ki spremlja otroka, pisne informacije o namenu (in postopku) takega preverjanja, ki naj se opravi kot standardni postopek z naključno izbiro. Te informacije so na voljo v vseh uradnih jezikih Evropske unije in jeziku(-ih) države ali držav, ki mejijo na zadevno državo članico. Napisane so v jeziku, ki ga posamezniki

razumejo ali za katerega je mogoče razumno domnevati, da ga razumejo, ali se sporočijo na drug učinkovit način, po potrebi tudi s pomočjo tolmača.

Med kontrolo na drugi stopnji je treba posebno pozornost nameniti odzivu otroka in potnika, ki ga spremlja.

3.2.1 Potovanje

Pri varnostno občutljivih letih (v skladu z analizo tveganja) naj se vedno pred pristankom letala uporabi sistem predhodnih podatkov o potnikih (APIS).

Poleg z logično preveritvijo različnih etap potovanja je mogoče v nekaterih primerih s preveritvijo seznama potnikov in evidence imen letalskih potnikov (PNR), če to dopušča veljavna nacionalna zakonodaja, preveriti, ali pod isto rezervacijo letalske vozovnice potujejo drugi potniki, zaradi katerih bi bili lahko otroci v nevarnosti, da postanejo žrtve hudih kaznivih dejanj. Posrednika/spremljevalca je mogoče odkriti med drugimi potniki in ga prestreči, preden zapusti letališče. Če nacionalna zakonodaja ne dopušča preverjanja v sistemu PNR, ki ga uporabljajo letalski prevozniki, se lahko uporabijo odprti viri, kot je spletni naslov <https://www.checkmytrip.com>.

Uporaben vir informacij je lahko tudi osebje letalskega prevoznika. Letalsko osebje je pogosto imelo v zraku na voljo veliko ur za opazovanje potnikov in je morda opazilo kaj neobičajnega (npr. komunikacijo med otrokom in odraslo osebo, ki sedita več vrst narazen, skupino, v kateri se otroci in oseba, ki jih spremlja, očitno ne poznajo dobro, da so oblečeni v nova neobičajna oblačila, znake, da otroci niso navajeni na oblačila, njihova oblačila imajo morda še vedno pritrjene etikete itd.).

3.2.2 Dokumenti in prtljaga

Priporočča se temeljita preveritev potnih listin in dokazil, z možnostjo vzpostavitve stika s konzularnimi organi države, ki je izdala potne listine. S konzularnimi organi naj se ne vzpostavi stik, kadar gre za otroka, ki prihaja iz države, iz katere prihajajo begunci, države, ki je prizorišče konflikta ali za katero je znano, da se v njej pojavljajo hude kršitve človekovih pravic, ali če se otrok prepozna kot potencialni prosilec za azil, ker se s takim stikom lahko otroka in njegovo družino izpostavi dodatni nevarnosti. Posebej pozorno je treba preveriti, ali imajo vizumi zaporedne serijske številke, zlasti če se navedene številke nanašajo na potnike, ki ne potujejo skupaj.

Za preveritev naj se v skladu z nacionalno zakonodajo uporabi sistem I-24/7 (podatkovne zbirke Interpola), če ni bilo to storjeno že med kontrolami na prvi stopnji.

Če otroci ne potujejo s svojo prtljago, bi morala imeti odrasla oseba v svoji prtljagi nekaj oblačil, iger ali igrač, ki pripadajo otroku. Vsaka odrasla oseba, ki spremlja otroka, bi morala biti sposobna na zahtevo naštetih nekaj predmetov, ki pripadajo otroku.

3.2.3 Komuniciranje z otrokom med kontrolo na drugi stopnji

Med kontrolo na drugi stopnji naj mejni policist otroka, medtem ko se z njim pogovarja, za trenutek loči od odrasle osebe, ki ga spremlja (diskretno). Če se zdi, da je otrok v nevarnosti, je verjetneje, da bo pojasnil svoj položaj, če odrasla oseba, ki ga zlorablja, ni zraven. Otrok mora biti ves čas seznanjen s postopkom, ki se izvaja.

Poleg tega naj drugi mejni policist preveri morebitne nedoslednosti ali neskladnosti informacij na podlagi enakih vprašanj, ki jih ločeno in neformalno zastavi odrasli osebi, za primerjavo odgovorov otroka in odrasle osebe, ki ga spremlja.

Priporočljivo je, da sta vedno prisotna dva mejna policista, po možnosti moški in ženska ter da se skuša ustvariti čim bolj neformalno in prijazno ozračje. Otrok, ki se počuti varno in sorazmerno sproščeno, bo verjetneje komuniciral. Neskladnosti lahko kažejo na nevarnost, vendar pa je pomembno čim bolj zmanjšati konfrontacijo in se zavedati, da so morda okoliščine kljub vsemu formalne in stresne za otroke in odrasle (morda so na primer v preteklosti imeli negativne izkušnje s policijo in/ali uradniki varnostne službe).

Prisotnost dveh mejnih policistov izniči tudi možnost naknadne obtožbe o ustrahovanju (ali drugem neustreznem ravnanju). Čas, ko je otrok ločen od odrasle osebe, ki ga spremlja, naj bo razumno kratek, razen če se ugotovijo znaki nevarnosti.

Pogovor z otroki je vedno mogoč, ne pa tudi zaslišanje; otroci naj bodo formalno zaslišani samo, če je nujno potrebno in v skladu z veljavno zakonodajo (glej oddelek 2.3). Vsak pogovor z otrokom naj se brez nepotrebne odlašanja opravi v prostorih, ki so zasnovani ali prilagojeni za ta namen, po možnosti skupaj s strokovnjaki, usposobljenimi za te naloge. Pogovore naj po možnosti vodi oseba, ki je istega spola kot otrok. Če otrok ne razume jezika, naj sodelujejo tudi tolmači, da je pogovor čim bolj koristen. Pogovorov naj bo čim manj in njihovo trajanje čim krajše, z otrokom pa naj se po možnosti pogovarja ista oseba.

Priporoča se, da se pojasni namen vsake komunikacije in določijo osnovna pravila za pogovor: „Če ne poznaš odgovora, ne ugrabaj; ni pravilnega ali napačnega odgovora, samo reci, da ne veš.“ „O tem, kar se je zgodilo, veš več kot jaz.“ „Če nočeš odgovoriti, to

preprosto povej.“ „Lahko me popraviš ali se ne strinjaš z menoj.“ „Če ponovim vprašanje, to ne pomeni, da je bil prvi odgovor napačen.“ „Če je vprašanje pretežno, se lahko k njemu vrneva pozneje.“ „Samo povej po resnici.“

Na splošno lahko otroke v ustreznih okoliščinah med razgovorom spremlja odrasla oseba, ki jo sami izberejo, vendar pa jim je treba tako prošnjo zavrniti, če na primer obstaja sum, da je zadevna oseba posrednik. Če obstaja sum kaznivega dejanja, v katerega je vključen otrok, morajo mejni policisti že na začetku zagotoviti, da vsi pogovori z otrokom, ki je žrtev ali priča, potekajo v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo in jih je mogoče uporabiti kot dokaz (za pogovor, ki se opravi v prisotnosti pravnega svetovalca in/ali organov, pristojnih za zaščito otrok, je morda treba pridobiti predhodno dovoljenje tožilca ali sodnika itd.). Sicer mejni policisti lahko govorijo z otrokom samo neformalno.

Nekaj nasvetov, kako komunicirati z otroki ob upoštevanju njihove ocenjene starosti in zrelosti:

- ♦ bodite pozorni na znake, ki kažejo, da je otrok v stiski, kot so obrazna mimika, kretnje ali telesna govorica;
- ♦ ne pričakujte, da se vam bo takoj razkril, niti ga k temu ne silite;
- ♦ z otrokom se pogovarjajte prijazno in v prijaznem okolju; bodite odprti, jasni in iskreni, po možnosti uporabljajte otrokov jezik (ob pomoči naravnega govorca);
- ♦ uporabljajte jezik, primeren otrokovi starosti in zrelosti, ter jasne in preproste izraze;
- ♦ pojasnite otroku, kaj se dogaja in zakaj se preverjajo njegove okoliščine;
- ♦ zagotovite otroku informacije o njegovem statusu, pravicah in zaščitnih ukrepih;
- ♦ pomirite otroka, da je vaš cilj njegovo dobro počutje, varnost in zaščita;
- ♦ uporabljajte odprta in konkretna vprašanja (kaj, kje, kdaj, kako, kdo, zakaj);

- omogočite otroku odmor za vodo, stranišče ali samo zato, ker je utrujen, in se po potrebi odzovite na njegove posebne potrebe ali prošnje;
- izogibajte se domnevam o tem, kaj otrok misli;
- preverite, ali je otrok razumel; prosite ga, naj vam pove, kaj je razumel;
- vprašajte otroka, ali ima kakšno vprašanje, in odgovorite na njegova vprašanja.

Za preveritev, ali otrok resnično pozna okolje države izvora, iz katere naj bi po zatrjevanju odrasle osebe, ki ga spremlja, prihajal, bi se lahko uporabile naslednje teme:

- televizijski programi, risanke in glasbeniki, ki so priljubljeni pri mladih v državi njegovega izvora (informacije so na voljo na spletu);
- osnovno poznavanje njegovega območja bivanja (Googlova aplikacija Earth Street View je lahko koristno orodje);
- podrobnosti o njegovi šoli, športih, s katerimi se ukvarja, in notranjosti njegovega doma.

Otrokove odgovore je mogoče kadar koli preveriti z odgovori odrasle osebe, ki spremlja otroka, ali drugih otrok iz iste skupine.

3.3 Transitna območja in preverjanja na vratih za vkrcavanje

Večina pripomb iz drugih delov tega poglavja velja tudi za kontrole v tranzitnih območjih in ob vratih za vkrcavanje, ob upoštevanju, da lahko v navedenih primerih tajna ekipa (tj. mejni policisti v civilu) bolje opazuje vedenje potnikov.

V živahnih tranzitnih območjih je mogoče dokumente, vstopne kupone in vozovnice zlahka izmenjati ali zamenjati. Otroke, ki so morda prispeli v spremstvu odrasle osebe, lahko ta oseba

hitro zapusti. Na preobremenjenih letališčih so lahko pri odkrivanju teh načinov delovanja nadvse koristni videonadzor in druge oblike nadzora.

3.4 Končne odločitve in napotitve

Pri vseh odločitvah je treba upoštevati predvsem otrokove koristi in načelo *nevracanja*.

Otrok naj bo zadržan le izjemoma, vedno v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo, najkrajši mogoči čas in kot zadnja možnost. Odbor Združenih narodov za otrokove pravice je določil, da zadržanja otrok ni mogoče upravičiti s statusom migranta¹². Če glede na okoliščine kadar koli obstaja utemeljen sum, da je otrok morda v nevarnosti ali ogrožen ter da je bil morda prepeljan zaradi trgovine z ljudmi ali da na podlagi navedenih pokazateljev/znakov tudi sicer potrebuje zaščito, je treba pred sprejetjem končne odločitve v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo nemudoma uporabiti mehanizem napotitve in sprožiti začetno preiskavo. Za posredovanje na letališču ob napotitvi ali začetni namestitvi je treba poklicati osebje, specializirano za zaščito otrok; mejni policisti naj imajo njihove kontaktne podatke pri roki.

Praviloma naj na mejah otrok ne bi ločili od staršev (ali sorodnikov, ki jih spremljajo), razen če obstaja utemeljen sum, da je otrok z njimi v nevarnosti. Agencije za zaščito otrok bodo lahko to stališče bolje v celoti potrdile in prevzele primer.

¹² Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva ali ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora, odstavek 61.

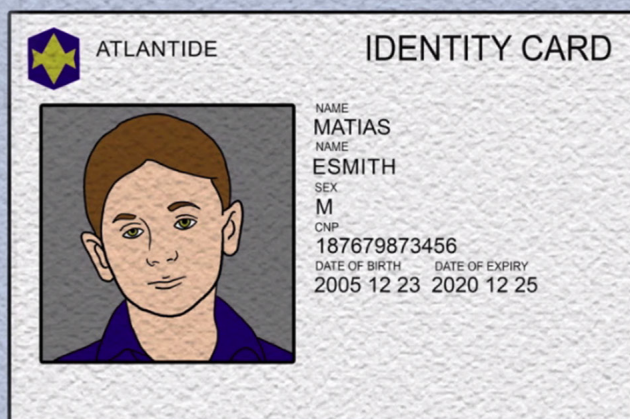

Ne pozabite naslednjih priporočil.

- ♦ Prizadevajte si čim bolj skrajšati čas med aktiviranjem zaščite otroka in/ali nacionalnega mehanizma za napotitev in dejansko izročitvijo. V skladu s tem ciljem zagotovite, da je vstopna točka (tj. kontaktne osebe in številke) do zaščite ali nacionalnega sistema za napotitev določena in dobro znana.
- ♦ Po možnosti organizirajte usklajevalni sestanek v zvezi z zaščito in/ali nacionalnim mehanizmom za napotitev, na katerem obravnavate, kako rešiti primere, ko otroci prispejo pozno zvečer, zgodaj zjutraj, med počitnicami ali ob koncu tedna.
- ♦ Zagotovite otrokom dostop do osnovnih storitev (hrana, voda, stranišče, zdravniška pomoč itd.) in po možnosti še do česa, s čimer si bodo krajšali čas med čakanjem.
- ♦ Otroke ves čas seznanjajte s tem, kaj se dogaja in kaj se bo zgodilo.

Mejni policisti bi morali poznati postopke, ki jih uporabljajo letalski prevozniki za otroke brez spremstva in ločene otroke.

4. Otroci brez spremstva

4.1 Med približevanjem preverjanju in pri kontroli na prvi stopnji

4.1.1 Stanje pred kontrolami: ali je kaj neobičajnega?

Pri opazovanju vedenja otrok brez spremstva je morda treba upoštevati podobne **parametre, kot bi se uporabili pri vedenjskih vzorcih, ki se pričakujejo pri otrocih s spremstvom in ločenih otrocih**. Koristno je lahko opazovati vedenje ljudi, ko se ti ne zavedajo, da so opazovani. Na večjih letališčih je vedno koristno razmisliti o razporeditvi mejnih policistov v civilu.

Mejni policisti naj med opazovanjem ljudi ne sklepajo vnaprej in naj ne bodo obremenjeni s predsodki. Pomembno je, da opazovani otroci niso diskriminirani na podlagi kulturne, verske ali etnične pripadnosti, spola, narodnosti ali drugih dejavnikov.

Pomemben del vsake ocene temelji na prvem vtisu, ki je za izkušnega mejnega policista intuitiven. Mejni policisti naj bodo pozorni na vsako neobičajno okoliščino, ki naj ji sledijo druge dejavnosti na drugi stopnji (tj. temeljita preveritev dokazil in potnih listin, diskretno opazovanje, opazovanje odnosa in dinamike z osebo, ki čaka otroka. itd.).

Izkušeni mejni policisti, ki so vajeni opazovati otroke na meji, lahko uporabijo svoje znanje ob upoštevanju naslednjih nekaj vprašanj v zvezi z otrokovo starostjo in zrelostjo.

4.1.2 Pri kontroli na prvi stopnji

Mejni policisti v kabinah so lahko pozorni na nekatere od naslednjih dodatnih pokazateljev videza:

- ♦ Ali ste opazili kaj nenavadnega?
- ♦ Ali je otrokovo vedenje v skladu z dolžino leta, s katerega se je pravkar izkrcal?

- Ali je otrok miren, zamišljen, odsoten, zmeden, prestrašen ali vznemirjen?
- Ali otrok gleda drugega potnika? (V tem primeru je treba drugega potnika temeljiteje preveriti, ker bi bil lahko „spremljevalec“.)

4.1.3 Preverjanje dokumentov

Jezikovna ovira je nedvomno težava, vendar je ob ustreznem upoštevanju otrokove starosti in zrelosti z njim mogoče izmenjati nekaj prijaznih besed. Mogoče ga je vprašati, kdo ga čaka v območju prihodov zunaj varnostnega območja, ali pogosto potuje, kje so njegovi starši in kdo ga je v njegovi državi izvora pripeljal na letališče.

Potrebno se je osredotočiti na običajna preverjanja in na naslednje:

- Predloženi dokumenti (potni listi, vizumi, dokazila itd.). Povsem nove potne listine je treba temeljiteje preveriti, zlasti če so iz držav, v katerih bi bile lahko izdane na podlagi prevare ali korupcije (v skladu z razpoložljivo analizo tveganja).
- Nekateri konzulati ob izdaji vizumov za otroke v oknu za opombe navedejo ime osebe, ki spremlja otroka (npr. britanski konzulati); otrok ima morda v potnem listu stare vizume z imenom osebe, ki ga čaka zunaj območja za prihode.
- Preveritev dokazil in letalskih vozovnic (pot) s kratkimi vprašanji o razlogu za potovanje.
- V skladu z Zakonikom o schengenskih mejah preveritev v nacionalnem schengenskem informacijskem sistemu in policijskih zbirkah podatkov (za državljane tretjih držav se to že zahteva v skladu z Zakonikom o schengenskih mejah) ter v lokalnem sistemu hitrega obveščanja o ugrabitvah otrok, če je na voljo.

Zelo priporočljivo je mejne policiste na drugi stopnji zaprositi, naj prepoznajo vsakogar, ki čaka otroka, in z njim opravijo kratek pogovor (glej oddelek 4.2.1).

Če obstajajo znaki, da bi bil otrok lahko v nevarnosti, naj mejni policisti nadaljujejo preverjanja na drugi stopnji.

4.2 Kontrola na drugi stopnji

Kontrolo na drugi stopnji naj opravi drug mejni policist (če je na voljo), ki pozna načine delovanja tihotapcev in trgovcev z ljudmi ter je seznanjen z zadnjimi opozorili.

Pregledajo naj se vse predhodne dejavnosti in preverjanja po potrebi ponovijo.

Preverjanje dokumentov in vozovnic, podrobna proučitev različnih etap potovanja, opozorila v zvezi s tranzitnimi območji in tehnike, ki se priporočajo za komuniciranje z otroki, so v bistvu enaki kot za otroke s spremstvom ali ločene otroke.

V skladu z Zakonikom o schengenskih mejah prejme otrok pisne informacije o namenu (in postopku) takega preverjanja, ki naj se opravi kot standardni postopek z naključno izbiro. Te informacije so na voljo v vseh uradnih jezikih Evropske unije in jeziku(-ih) države ali držav, ki mejijo na zadevno državo članico. Napisane so v jeziku, ki ga otrok razume ali za katerega je mogoče razumno domnevati, da ga razume, ali se sporočijo na drug učinkovit način, po potrebi tudi s pomočjo tolmača.

4.2.1 Oseba, ki čaka otroka

Pomemben dejavnik je verjetna prisotnost osebe, ki čaka otroka. Prva prednostna naloga mejnega policista na drugi stopnji je največkrat, da prepozna navedeno osebo in se z njo na kratko pogovori, vendar naj preverjanje opravi šele po tem, ko se je na podlagi razpoložljive dokumentacije ter informacij, pridobljenih

od osebja letalskega prevoznika in otroka, seznanil z okoliščinami. Pozneje je treba preveriti, kaj pravi oseba, ki čaka otroka.

Mejni policisti v civilu naj v razdalji nekaj metrov sledijo zemeljskemu osebju, ki spremlja otroka do čakalnice, da se prepričajo, da se bo oseba, ki ga čaka, pojavila. Če bi se z otrokom pojavil mejni policist v uniformi, bi se trgovec z otroki lahko skrnil.

Osebo, ki čaka otroka zunaj območja za prihode, je treba obvestiti o potrebi po temeljiti preveritvi po standardnem postopku naključne izbire, pri čemer je treba biti pozoren na odziv osebe, ki čaka otroka.

Če otrok potuje s svojo prtljago, odrasla oseba morda bolj ali manj ve, kaj je v prtljagi, zlasti če je otrok še zelo majhen. Odrasla oseba bi morala biti sposobna na zahtevo naštetih nekaj predmetov.

Mejni policist mora biti povsem prepričan, da je razlog za otrokovo potovanje zakonit in njegova pojasnitev resnična.

Prošnja za azil, ki jo med postopkom identifikacije in kontrole poda otrok ali v njegovem imenu oseba, ki čaka otroka, naj mejnega policista ne odvrne od zbiranja vseh potrebnih dokazov po rednem postopku.

4.3 Končne odločitve in napotitve

Pri vseh odločitvah je treba upoštevati predvsem otrokove koristi in načelo *nevrtačanja*.

Otrok naj bo zadržan le izjemoma, vedno v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo, za najkrajši mogoči čas in kot zadnja možnost. Odbor Združenih narodov za otrokove pravice je določil,

da zadržanja otrok ni mogoče upravičiti s statusom migranta¹³. Če glede na okoliščine kadar koli obstaja utemeljen sum, da je otrok morda v nevarnosti ali ogrožen ter da je bil morda prepeljan zaradi trgovine z ljudmi ali da na podlagi navedenih pokazateljev/znakov tudi sicer potrebuje zaščito, je treba pred sprejetjem končne odločitve v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo nemudoma uporabiti mehanizem napotitve in sprožiti začetno preiskavo. Za posredovanje na letališču ob napotitvi ali začetni namestitvi je treba poklicati osebje, specializirano za zaščito otrok; mejni policisti naj imajo njihove kontaktne podatke pri roki.

Praviloma naj na mejah otrok ne bi ločili od staršev ali sorodnikov (ki jih morda čakajo ob prihodu), razen če obstaja utemeljen sum, da je otrok s takimi odraslimi osebami v nevarnosti. Agencije za zaščito otrok bodo lahko to stališče bolje v celoti potrdile in prevzele primer.

Ne pozabite naslednjih priporočil.

- ♦ Prizadevajte si čim bolj skrajšati čas med aktiviranjem zaščite otroka in/ali nacionalnega mehanizma za napotitev ter dejansko izročitvijo. V skladu s tem ciljem zagotovite, da je vstopna točka (tj. kontaktne osebe in številke) do nacionalnega sistema za napotitev določena in dobro znana.
- ♦ Po možnosti organizirajte usklajevalni sestanek v zvezi z zaščito in/ali nacionalnim mehanizmom za napotitev, na katerem obravnavate, kako rešiti primere, ko otroci prispejo pozno zvečer, zgodaj zjutraj, med počitnicami ali ob koncu tedna.
- ♦ Zagotovite otrokom dostop do osnovnih storitev (hrana, voda, stranišče, zdravniška pomoč itd.) in po možnosti še do česa, s čimer si bodo krajšali čas med čakanjem.

¹³ Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva ali ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora, odstavek 61.

- ♦ Otroke ves čas seznanjajte s tem, kaj se dogaja in kaj se bo zgodilo.

Mejni policisti bi morali poznati postopke, ki jih uporabljajo letalski prevozniki za otroke brez spremstva.

5. Dodatne informacije

5.1 Zbiranje podatkov

Ustrezno zbrani podatki pokažejo, da so bile dejavnosti na terenu ustrezno izvedene. Ker je na ravni Evropske unije na voljo malo podatkov o otrocih, ki prehajajo zunanje meje, bi bilo mogoče z učinkovitejšim zbiranjem podatkov opredeliti boljše prakse in rešiti številne žrtve.

Mejni policisti imajo lahko ključno vlogo pri odkrivanju kaznivih dejanj nad otroki. Uspešnost povezanih preiskav je pogosto odvisna od odziva in ukrepov mejnih policistov, ki prvi opazijo, da je nekaj narobe ali da nekaj manjka. Prav vsako informacijo, ki bi bila lahko pomembna, je treba hitro poslati zadevnim organom za takojšen odziv. Trgovci z otroki redko delujejo sami in pogosto spreminjajo vstopno točko za zmanjšanje tveganja, da bi bili prestreženi, zato si je mogoče samo z obsežnim zbiranjem podatkov pomagati pri odkrivanju podobnih načinov delovanja in izmenjavi dobrih praks. Novačenje, prevoz in izkoriščanje otrok zahtevajo visoko raven skupinske organizacije. Mejni policisti morajo zato biti pozorni na različna medsebojno povezana kazniva dejanja¹⁴.

5.2 Varstvo podatkov

Mejni policisti naj pri beleženju, obdelavi in pošiljanju podatkov o otrocih v celoti upoštevajo vse veljavne zahteve glede varstva podatkov. Upoštevati je treba predpise o varstvu podatkov.

Hkrati morajo biti mejni policisti pri beleženju, obdelavi in pošiljanju podatkov o otroku dovolj pazljivi. Uporabljajo se predpisi o varstvu podatkov, ki jih je treba upoštevati. Mejni policisti pravi-

¹⁴ Letno poročilo Interpola za leto 2008 o kaznivih dejanjih, povezanih z nedovoljeno trgovino.

loma ne smejo poslati nobene posebne informacije o otroku nazaj v njegovo državo izvora ali organom države izvora v državi prihoda (npr. konzularnim predstavnikom).

Po potrebi naj se identificirajo osebe, ki morda čakajo otroka, in odrasli zunaj območja prihodov (glej tudi poglavje 4, oddelek 4.2.1).

5.3 Konzularni predstavniki tretjih držav

Preverijo naj se stiki s temi predstavništvi, da se zagotovi hitra preveritev dokazil in potnih listin, pod pogojem, da se s tem dodatno ne ogrozi otroka (npr. če otrok izrazi namen, da bo zaprosil za azil).

Potnike (odrasle), ki spremljajo otroka, ali osebe, ki ga čakajo, se lahko tudi poveže z naravnim govorcem njihovega jezika ali tolmačem ter tako omogoči, da lahko zadevnim organom boljše pojasnijo svoj položaj.

5.4 Postopki letalskih prevoznikov za ravnanje z otroki brez spremstva

Zahtevana starost, ki jo letalski prevozniki na splošno uporabljajo za opredelitev mladoletnikov brez spremstva, se nanaša na otroke od 5. do 11. leta starosti (včasih do 15. leta). Informacije v zvezi s postopki letalskih prevoznikov se po navadi zlahka poiščejo na njihovih uradnih spletnih straneh.

Lokalni mejni policisti naj analizirajo različne postopke in opredelijo morebitne šibke točke za otroke na svojih letališčih.

6. Zaščita in nacionalni mehanizmi za napotitev

Kot je navedeno v oddelku 1.9, je nacionalni mehanizem za napotitev, vzpostavljen na nacionalni ravni, zasnovan tako, da z usklajenim odzivom zagotavlja zaščito ranljivih oseb in njihovih pravic. Organiziranost nacionalnega mehanizma za napotitev je odvisna od nacionalnih posebnosti in obravnavanega vprašanja.

Države članice morajo na primer v skladu z evropskim pravom na nacionalni ravni vzpostaviti mehanizem za napotitev za žrtve trgovine z ljudmi¹⁵. V nekaterih državah so zahtevani odziv mejne policije na primere, ki vključujejo ranljive otroke, zbrali v sklop standardnih operativnih postopkov, ki jih je mogoče zlahka aktivirati. V drugih pa je zahtevani odziv veliko manj jasen, zato morda službe mejne policije oblikujejo svoje *ad hoc* ureditve za napotitev.

Evropska unija je spodbudila tudi vzpostavitev mehanizmov za napotitev na nacionalni ravni za obravnavanje primerov ugrabitve otrok. Komisija je izdala smernice¹⁶ in ponudila podporo¹⁷ za pomoč državam članicam pri vzpostavitvi sistemov hitrega obveščanja o ugrabitvah otrok s čezmejno interoperabilnostjo. Tudi Svet¹⁸ je pozval države članice, naj vzpostavijo take mehanizme in sklenejo potrebne sporazume o sodelovanju. Opozoriti

¹⁵ Glej člen 11(4) Direktive 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta, ki določa, da „države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, s katerimi zagotovijo vzpostavitev ustreznih mehanizmov, ki so namenjeni zgodnjemu odkrivanju žrtev ter pomoči in podpori žrtvam, v sodelovanju z ustreznimi organizacijami za podporo žrtvam“.

¹⁶ SEC(2008) 2912 final – Best practice for launching a cross-border child abduction alert (Dobra praksa na področju čezmejnega obveščanja o ugrabitvah otrok): http://ec.europa.eu/justice/funding/rights/call_10014/ramc_ag_annex_5_2008_en.pdf.

¹⁷ To možnost so izkoristili na primer Bolgarija, Ciper, Poljska, Slovaška, Španija in Združeno kraljestvo.

¹⁸ Sklepi Sveta z dne 11. novembra 2008: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014612%202008%20REV%202>.

je treba, da različni nacionalni sistemi ne zagotavljajo enotnosti na ravni Evropske unije. Vse države do zdaj še niso razvile takih mehanizmov. Ti mehanizmi so potrebni za zagotovitev hitrega in usklajenega odziva na ugrabitve otrok, z vključitvijo vseh ustreznih akterjev, vključno z mejnimi policisti.

Glavni akterji pri vzpostavljanju nacionalnega mehanizma za napotitev ter pri zagotavljanju čezmejnega in medsektorskega sodelovanja so nacionalni organi. Mejne policije imajo lahko pomembno vlogo pri zavzemanju, da ustrezni nacionalni organi vzpostavijo take mehanizme, kjer še ne obstajajo.

Agencija Frontex priporoča vzpostavitev sistema za napotitve, ki ga je mogoče zlahka aktivirati. Pri vsakem mehanizmu za napotitev, ki se nanaša na otroke, je treba upoštevati naslednja načela:

- ♦ Prva prednostna naloga vseh sprejetih ukrepov bi moralo biti varstvo otrokovih pravic ob polnem upoštevanju otrokove koristi.
- ♦ Učinkovit sistem naj bo čim širši, da se zagotovi hiter odziv na različne oblike zlorabe, izkoriščanja in trgovine z ljudmi. Na voljo naj bodo različne specializirane službe, da se omogoči ustrezno obravnavanje posebnih potreb posameznikov.
- ♦ Uporabi naj se večdisciplinarni in medsektorski pristop. Najučinkovitejši so celoviti sistemi zaščite otrok. Zato naj se vključijo vsi ustrezni in specializirani akterji iz vlade in civilne družbe.
- ♦ Dogovori, ki jih sklenejo različni subjekti, morajo biti dovolj prožni, da omogočajo obravnavanje zapletenega postopka napotitve in različnih potreb otrok v raznovrstnih položajih. Vsi partnerji morajo biti vključeni glede na svoje vloge in odgovornosti, v okviru mehanizma pa je treba skrbno in natančno opredeliti temeljno načelo sodelovanja.
- ♦ Dodeli in omogoči naj se dostop do služb za podporo in zaščito.
- ♦ V središču učinkovitega mehanizma za napotitev sta preglednost in jasna razdelitev odgovornosti.

- ♦ Postopek naj se olajša z utemeljitvijo na morebitnih predhodnih mehanizmih za okrepitev lokalnega lastništva. Cilj naj bo trajnost.
- ♦ Mehanizem naj se redno pregleduje in posodablja, da se tako zagotovi učinkovita in uspešna zaščita otrok. Prizadevati si je treba za sinergije z drugimi ustreznimi sistemi za napotitev.

Mejni policist naj ima vedno pri roki naslednje, če je na voljo:

- ♦ kontaktne podatke o službah, ki jih je nujno treba poklicati: podpora otrokom 24 ur na dan in 7 dni na teden ter druga nujna pomoč;
- ♦ izčrpen seznam s kontaktnimi podatki vseh razpoložljivih služb in programov za zaščito (z vidika telesnega in duševnega zdravja, pravnega in logističnega vidika itd.), ki jih zagotavljajo nacionalni organi, civilna družba in mednarodne ali nevladne organizacije.

Navsezadnje je za mejne policiste pomembno tudi, da opravijo posebno usposabljanje o ravnanju z ranljivimi osebami, s posebnim poudarkom na otrocih.

7. Kazalo kratic

- APIS** Sistem izpolnjenih podatkov o potnikih
- I-24/7** Interpolov sistem preverjanja
- IOM** Mednarodna organizacija za migracije
- MOD** Mednarodna organizacija dela
- NRM** Nacionalni mehanizem za napotitev
- NSIS** Nacionalni schengenski informacijski sistem
- NVO** Nevladna organizacija
- PNR** Evidenca imen letalskih potnikov
- SBC** Zakonik o schengenskih mejah
- UAM** Mladoletnik brez spremstva
- UNCRC** Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (1990)
- UNCRSR** Konvencija Združenih narodov o statusu beguncev (1951)
- UNODC** Urad Združenih narodov za droge in kriminal

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland
Tel. +48 22 205 95 00
Fax +48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

Print:
TT-02-17-558-SL-C
ISBN 978-92-95213-14-2
doi:10.2819/905198

PDF:
TT-02-17-558-SL-N
ISBN 978-92-95213-07-4
doi:10.2819/659775

Urad za publikacije